

Verige vrednosti

5. Slovenski podeželski parlament

Cirkulane, 8. oktober 2019

MAG. ANITA JAKUŠ, ZZS

NINA BARBARA KRIŽNIK, GZS-ZKŽP

Kaj je veriga vrednosti?

- Veriga vrednosti je **skupina deležnikov**, ki sestavljajo vertikalno povezano verigo ali mrežo, v okviru katere obstajajo komplementarnosti pri raziskavah, razvoju in inovacijah (povezovanje večih tehnologij in produktivnih smeri), trženju in/ali poslovanju, ki se odražajo bodisi v obliki prodaje končnih produktov oz. se odražajo v prodaji vmesnih produktov v okviru mednarodnih verig in mrež vrednosti. Glede na usmerjenost verig na produkte imajo v njih ključno vlogo uvajalci na trg, pri čemer morajo v verigi sodelovati **najmanj trije gospodarski subjekti**. Verige vrednosti se vzpostavijo tam, kjer je to smiselno. (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2016)

Veriga vrednosti po našem razumevanju **obsega celoten spekter aktivnosti, ki so potrebne, da pridelek ali izdelek skozi fazni proces od zasnove, surovin, prek vmesne faze predelave, distribucije, doseže končnega porabnika in tudi proces razgradnje po končni uporabi**. Sodobne verige vrednosti gradijo na pogodbenih in lastniških odnosih, ki imajo za cilj ohraniti pozicije na trgu in rasti ter učvrstiti medsebojne poslovne odnose. Kmetijstvo se povezuje z nadaljnji členi preko starih in novih oblik pogodbenih odnosov, ki jamčijo prodajo in cenovne ravni, vključujejo pa tudi vidik upravljanja s tveganji. **V razvitih državah so agroživilske verige tudi izraz kulture, vrednost in iskanja ekonomske vzdržnosti in dobičkonosnosti skozi drne ekonomske povezave**. Agroživilske verige so ključna oblika sodelovanja v sodobni pridelavi hrane.

Dobre prakse

Aktivnosti na področju krepitve vertikalnih
verig vrednosti:

Dobre prakse

Shema Izbrana kakovost – Slovenija

- goveje in perutninsko meso, mleko in sadje
- medsebojno sodelovanje pridelovalcev, predelovalcev in trgovine
- krepitev medsebojnih odnosov med deležniki
- odmeven tržni odziv v prepoznavnosti kakovostne slovenske hrane med potrošniki

Dobre prakse-krepitev konkurenčnosti

Skupen Katalog živil za javno naročanje

- sodelovanje KGZS, GZS-ZKŽP in ZZS
- lažji dostop do lokalnih živil javnim zavodom
- pomoč javnim zavodom pri pripravi javnega naročila in izločenih sklopov naročil živil

Dobre prakse

Evropska regija gastronomije v letu 2021

- Priložnost za krepitev medsebojnega sodelovanja tako pridelave in predelave hrane, obrti, gostinstva in turizma, ki smo jo prepoznali in začeli s skupnimi aktivnostmi v okviru delovne skupine, ki deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Dobre prakse

Zadružna oblika organiziranja

- na njem slovensko kmetijstvo temelji že 145 let
- Povezuje več kot 13.000 malih pridelovalcev v preko 60 kmetijskih in gozdarskih zadrug, ki skrbijo za odkup in prodajo skoraj 80 % kmetijskih pridelkov (v številnih primerih zadruge tudi same predelujejo kmetijske proizvode)
- Slovenska ŽPI tesno sodeluje z zadrugami in posameznimi kmetijskimi pridelovalci na področju odkupa kmetijskih pridelkov, lastne pridelave in predelave.

Dobre prakse

- **Lastne verige vertikalne povezanosti od njive do mize**
 - Večja podjetja v skrbi za obdelavo in predelavo odpadkov, varovanje okolja in skrbi za trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo.
- **Žitna veriga**
 - Cilj je uskladitev sortne liste pridelave žit in ponudbo žit potrebam pridelave ter odkupa žit

Dobre prakse

- **Sporazum na področju prašičereje**
 - Cilj je izboljšanje poslovnega sodelovanja deležnikov, vzpostavitev in nadaljnja krepitev partnerstva ter prizadevanja za povečevanje konkurenčnosti slovenskega prašičerejskega sektorja, z vzpostavitvijo strategije razvoja slovenske prašičereje, dviga slovenske prireje prašičev, prilagoditev tehnologije rej in oblikovanje slovenske borzne cene.

Potekajo tudi dogovori na področju pridelave zelenjave in sadja, s ciljem, da se sektorja razvijeta in okrepiata.

Pomen verig

- Agroživilske verige so ključna oblika sodelovanja v sodobni pridelavi hrane
- obstajajo tudi druge oblike povezovanja
 - organizacije in skupine proizvajalcev
 - zlasti v sektorjih sadja in zelenjave, hmelja in oljk, ki jih opredeljuje tudi evropska uredba,
 - zadruge in kmetijska podjetja z več tisoč kooperanti, ki povečujejo ekonomijo obsega, znižujejo stroške ter omogočajo močnejšo vlogo na trgu.
- Začete aktivnosti gredo v smeri izpolnjevanja splošnih ciljev prihodnje skupne kmetijske politike, zlasti na področju krepitve dohodkovnega položaja kmetijstva in njegovega položaja v verigi vrednosti, tržne usmerjenosti in povečanja konkurenčnosti kmetijstva in živilstva.

Namen delavnice

Opredeliti možnosti in načine večanja odpornosti in konkurenčnosti pridelave in predelave hrane.

Z delavnico želimo prispevati k ciljem Resolucije »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«, zlasti ciljem, ki so združeni v cilju A: Odporna in konkurenčna pridelava in predelava hrane in specifičnim ciljem zagotavljanja visokih standardov varne in kakovostne hrane, primerljiv dohodkovni položaj, stabilnost dohodka, krepitev agroživilskih verig in izboljšanje položaja kmeta v verigi, spodbujanje pridelave in porabe hrane z višjo dodano vrednostjo, krepitev tržne naravnosti in podjetništva in spodbujanje generacijske prenove.

Cilji delavnice

- Z namenom okrepiti družbeno vlogo kmetijstva in ŽPI in obenem narediti kmetijstvo in živilstvo odporno, konkurenčno, ekonomsko zanimivo, okoljsko vzdržno, je potrebno **posodobiti koncept slovenskega kmetijstva in živilstva v obliki vertikalnih verig vrednosti preskrbe s hrano.**
- Cilj delavnice je kako okrepiti obstoječe vertikalne povezave in vzpostaviti morebitne nove vertikalne verige vrednosti za dvig konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in živilstva.
- So obstoječe usmeritve primerne?
 - proizvodnja z večjo dodano vrednostjo, sedanji podjetniški pristopi in tržna naravnost, organiziranost kmetijstva (zadruga, organizacije in skupine proizvajalcev, kooperacije), zaupanje med člani agroživilske verige, demografska struktura, proizvodne tehnologije, regulatorni mehanizmi in ukrepi kmetijske politike in drugi ukrepi, ki spodbujajo konkurenčnost in odpornost ter medsebojno sodelovanje

Ključna vprašanja za delavnico:

1. Kako motivirati deležnike v verigi vrednosti, da bodo pripravljeni na sodelovanje in povezovanje?
2. Ali lahko verige vertikalne povezanosti dejansko prispevajo k izboljšanju konkurenčnosti slovenskega agroživilskega sektorja ter s tem k boljšemu zadovoljevanju potreb potrošnika in širše družbe in na kakšen način?
3. Kako okrepiti dodano vrednost kmetijstva in živilsko predelovalne industrije, doseči dolgoročno sodelovanje med deležniki v verigi, medsebojno zaupanje in izboljšati položaj pridelovalcev in predelovalcev v verigi v odnosu do trgov?
4. Lahko skupna promocija kakovostne lokalne hrane, krepitev prisotnosti lokalne hrane v javnih zavodih v prihodnje še bolj krepí sektor in prispeva k njegovemu razvoju in konkurenčnosti?
5. Kako lahko druge politike kot so finančna, okoljska, regionalna, socialna, zdravstvena, infrastrukturna in znanstveno izobraževalna prispevajo k razvoju konkurenčnosti kmetijstva in živilstva?